

“Esasen konu hep 2 nokta arasındadır”

Haftalık Politik ve Jeopolitik Gelişmeler

21 Nisan 2025

Bu hizmet size 2blackdot ve Tema Grup tarafından ücretsiz verilmektedir. Bu yazılanlar yatırım tavsiyesi değildir.

Hazırlayan: Hakan Çalışkantürk

2twoblackdots@gmail.com

<https://www.2blackdots.com>

*** Yasal Uyarı:*** Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, yatırım ve kalkınma bankaları ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde ve yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel olarak sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu yorum ve tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihinize uygun olmayabilir. Bu nedenle sadece burada yer alan bilgilere dayanarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Gerek bu yayındaki gerekse bu yayında kullanılan kaynaklardaki hata ve eksikliklerden ve bu yayındaki bilgilerin kullanılması sonucundaki yatırımcıların ve/veya ilgili kişilerin uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan, kar yoksunluğundan, manevi zararlardan ve her ne şekilde olursa olsun üçüncü kişilerin uğrayabileceği her türlü zarardan dolayı 2blackdot ve Hakan Çalışkantürk sorumlu tutulamaz.

**ABD'DE META SOSYAL MEDYA "TEKEL" DAVASI
TEKNOLOJİNİN GELECEĞİNİ ŞEKİLLENDİRECEK BİR DÖNÜM NOKTASI MI?
(EKO-POLİTİK RİSK PERSPEKTİFİNDEN BİR ANALİZ)**

Prof. Dr. Murat KOÇ

1. Giriş

Meta Platforms Inc. (Eski adıyla Facebook), sosyal medya sektöründeki baskın konumu ve agresif büyüme stratejileri nedeniyle son yıllarda hem ABD'de hem de küresel düzeyde anti tröst ve tekelleşme tartışmalarının merkezinde yer alıyor. ABD Federal Ticaret Komisyonu (FTC) ve bazı eyalet başsavcılar tarafından açılan son tekel davası, yalnızca bir şirketin değil, aynı zamanda dijital platform ekonomisinin düzenlenmesine ilişkin paradigma değişimini tetikleyebilecek niteliktedir. İlerleyen satırlarda Meta'ya karşı açılan davayı eko-politik riskler bağlamında ve teknolojik geleceği şekillendirme potansiyelini değerlendirmeye çalıştık.

2. Davanın Temel İçeriği ve Hukuki Dayanaklar

ABD FTC tarafından 2020'de başlatılan süreç, 2023 itibarıyla daha da güçlenmiş biçimde federal mahkemelere taşınmış ve Meta'nın¹ Instagram ve WhatsApp'ı satın alarak rekabeti sistematik biçimde bastırdığı iddiasına dayandırılmıştır.

Bu davanın ana hukuki temeli Sherman Antitröst Yasası (1890) ve Clayton Yasası (1914) gibi klasik Amerikan rekabet hukuku düzenlemelerine dayanmaktadır. Özellikle şu noktalar öne çıkmaktadır:

- Meta'nın potansiyel rakipleri satın alarak sosyal medya pazarını kontrol altına aldığı,
- Yeni girişimlerin pazara girmesini sistematik olarak engellediği,
- Kullanıcı verilerini ticari hegemonya için kullandığı,
- Rekabeti bozarak kullanıcı ve reklamcı seçeneklerini kısıtladığı.

3. Teknoloji ve Platform Ekonomisinin Geleceği Açısından Önemi

Bu dava, sadece Meta'nın değil, aynı zamanda dijital platform temelli iş modellerinin geleceğini doğrudan etkilemektedir. Başlıca olası etkiler:

- Büyük teknoloji şirketlerinin yapısal ayrıştırılması (örneğin Instagram'ın Meta'dan ayrılması),
- Veri egemenliğinin regülasyonu,
- Yapay zekâ destekli algoritmaların denetimi,
- Rekabetin yeniden tanımlanması (kullanıcı verisi ve ağ etkileri temelinde rekabet tanımı),
- Dijital vatandaşlık ve platform sorumluluğu kavramlarının hukukileşmesi.

Meta davası, "Too Big to Regulate" algısını sarsarak, **teknoloji devlerinin kamu çıkarı doğrultusunda düzenlenmesi yönünde küresel bir emsal olabilir.**

4. Eko-Politik Risk Perspektifi: Ulusal ve Küresel Ölçekte Sonuçlar

4.1. ABD İç Politikası ve Teknoloji Egemenliği

- Dava, ABD'de bipartisan (çift partili) destek alarak teknolojik egemenlik anlayışında kırılma yaratmaktadır.
- Davanın seyri, Big Tech vs. Federal Devlet çekişmesini derinleştirmektedir.
- 2024 başkanlık seçimleri öncesi teknoloji şirketlerinin siyasi kampanyalarla ilişkisi, dava üzerinden dolaylı şekilde yeniden şekillenme olasılığı yüksek.

4.2. Uluslararası Düzeyde Etkiler ve Dijital Jeopolitika

- Avrupa Birliği Dijital Pazarlar Yasası (DMA) ile paralel biçimde ilerleyen bu dava, transatlantik dijital regülasyon iş birliğini pekiştirmesi yönünde bir eğilime dönüşebilir.
- Çin merkezli dijital platformlar (örneğin TikTok) karşısında ABD'nin platformlarını daha güvenilir ve regüle edilebilir kılma amacına yönelmesi değerlendirmeler arasında.
- Gelişmekte olan ülkeler, kendi dijital stratejilerini oluştururken bu davayı referans alabilmesi mümkün.

¹ 2004 yılında Mark Zuckerberg ve arkadaşları tarafından Harvard Üniversitesi'nde "Facebook" adıyla kuruldu. Genel Merkezi: Menlo Park, Kaliforniya, ABD. Yeniden Markalaşma: 2021 yılında şirketin adı Meta Platforms Inc. olarak değiştirildi. Bu değişiklik, şirketin odak noktasını sosyal medya platformlarından genişleterek metaverse ve sanal gerçeklik teknolojilerine yönelme stratejisini simgeler. Facebook En büyük sosyal ağ platformu. 2,9 milyar kullanıcıdan fazlası aktif. Başlıca Şirket ve Ürünleri:

- Instagram: Görsel ve kısa video odaklı sosyal paylaşım ağı. 2012'de satın alındı.
- WhatsApp: Dünya çapında kullanılan mesajlaşma uygulaması. 2014'te satın alındı.
- Messenger: Facebook'un bağımsız mesajlaşma platformu.
- Meta Quest (VR): Sanal gerçeklik başlıkları ve metaverse deneyimleri sunar (eski adıyla Oculus).

4.3. Yatırım Ortamı ve Piyasa Dinamikleri

- Davanın sonucuna göre teknoloji şirketlerinin piyasa değerlerinde volatilité artabilir.
- Teknoloji odaklı startup yatırımlarında çıkış stratejileri (exit) ve birleşme-satın alma (M&A) politikaları yeniden değerlendirilecektir.
- Regülasyon riskleri, ESG(Environmental, Social, Governance) yatırımlarında sosyal boyutun önemini artıracaktır.

5. Meta Davası Olası Senaryolar ve Stratejik Çıkarımlar:

1. Meta Davayı Kaybeder ve Yapısal Ayrıştırma Zorunlu Kılınır	Instagram ve WhatsApp ayrılabilir.	Büyük teknoloji şirketlerinde yeniden yapılanma dalgası başlar.
2. Meta Davayı Kazanır	Regülasyonlar ertelenir ancak siyasi baskılar sürer.	Avrupa ve Asya düzenleyicileri kendi adımlarını hızlandırır.
3. Uzlaşmayla Sonuçlanır	Meta bazı platformlarını devretmeden davranışsal taahhütlerde bulunur.	Kısa vadede statüko korunur, ancak uzun vadede reform baskısı artar.

6. Sonuç ve Değerlendirme

Meta'ya açılan tekel davası, yalnızca bir hukuki süreç değil, aynı zamanda dijital çağın en kritik kırılma noktalarından biridir. Bu dava, veri temelli kapitalizmin denetimi, platform egemenliğine karşı kamusal düzen ve teknolojinin demokratikleşmesi gibi büyük temaları barındırmaktadır.

Eko-politik riskler açısından değerlendirildiğinde, dava jeopolitik dijital savaşların, platform devletçiliğinin ve yeni dijital soğuk savaşın erken işaretlerinden biridir. Kararın niteliği ne olursa olsun, Meta davası sonrası teknoloji şirketlerinin “kamusal fayda” eksenli daha şeffaf, adil ve hesap verebilir olmaları yönünde küresel bir eğilim güç kazanacaktır.

KAYNAKÇA:

- Federal Trade Commission (FTC). (2023). FTC's Amended Complaint Against Facebook. Retrieved from <https://www.ftc.gov>
- Zuboff, S. (2019). The Age of Surveillance Capitalism. PublicAffairs.
- Khan, L. (2017). Amazon's Antitrust Paradox. Yale Law Journal, 126(3), 564-907.
- Stigler Center (2020). Digital Platforms and Concentration. University of Chicago Booth School of Business.
- European Commission. (2022). Digital Markets Act (DMA) Explained. Retrieved from <https://ec.europa.eu>

Prof.Dr. Murat KOÇ / Çağ Üniversitesi Bölgesel Güvenlik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi